

פרוסה בתוך שלמה בפסח 24

1. ברכות לט: "אמר רב פפא הכל מודים" עד מ. "אמר רב טול ברוך"

אמר רב פפא: הכל מודים בפסח שמניח פרוסה בתוך שלמה ובוצע. מאי טעמא - אלחם עני כתיב. אמר רבי אבא: ובשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות. מאי טעמא - בלחם משנה כתיב. אמר רב אשי: חזינא ליה לרב כהנא דנקיט תרתין ובצע חדא. רבי זירא הוה בצע אכולא שירותא. אמר ליה רבינא לרב אשי: והא קא מתחזי כרעבתנותא! אמר [ליה]: כיון דכל יומא לא קעביד הכי, והאידינא קא עביד - לא מתחזי כרעבתנותא. רב אמר ורב אסי כי הוה מתרמי להו ריפתא דערובא מברכין עליה המוציא לחם מן הארץ, אמרי: הואיל ואתעביד ביה מצוה חדא, - נעביד ביה מצוה אחרית. אמר רב: טול ברוך, טול ברוך - אינו צריך לברך, הבא מלח, הבא לפתן - צריך לברך;

2. רשב"ם פסחים קטז. ד"ה אף כאן בפרוסה

רשב"ם מסכת פסחים דף קטז עמוד א
אף כאן בפרוסה. לברך על אכילת מצה. ושתי שלימות מיינתין משום המוציא דלא גרע משאר ימים טובים שצריך לבצוע על שתי ככרות ובוצע מאחת מהשלימות:

3. תוספות פסחים קטז. ד"ה מה "וקאמר בתר הכי" עד "וכן היה נוהג"

תוספות מסכת פסחים דף קטז עמוד א
מה דרכו של עני בפרוסה
וקאמר בתר הכי א"ר חייא בר אבא בשבת חייב לבצוע על שני ככרות שנאמר לקטו לחם משנה ועיקר מילתיה דר' חייא בר אבא בפרק כל כתבי (שבת ד' קיז): אלא להכי מיייתי התם אחר פסח לומר שצריך שם מצה שלישית משום לחם משנה וחייב לבצוע על שתי ככרות בין בשבת בין ב"ט דאי לאו הכי למה הביא שם מילתיה דר' חייא וכן פסק רב אלפס דצריך לבצוע על שתי ככרות ביום טוב והטעם לפי שהיה לחם משנה יורד בערבי ימים טובים וקשה שאנו מתפללים באתה קדשת וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים ואמר (במכילתא פרש' בשלח) במן ברכו במן קדשו משמע ב"ט היה מן יורד

4. שבת קיז: "תר כמה סעודות" עד "תנן נפלה דליקה"

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיז עמוד ב
תנו רבנן: כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת? שלש, רבי חידקא, אומר: ארבע. אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו, גויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה. רבי חידקא סבר: הני תלתא היום - לבר מאורתא, ורבנן סברי: בהדי דאורתא.

5. רמב"ם הלכות שבת ל:ט

רמב"ם הלכות שבת פרק ל
חייב אדם ו לאכול שלש סעודות בשבת אחת ערבית ואחת שחרית ואחת ח במנחה, וצריך להזהר בשלש סעודות אלו שלא יפחות מהן כלל, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה סועד שלש סעודות, ואם היה חולה מרוב האכילה או שהיה מתענה תמיד פטור משלש סעודות, וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על היין ט ולבצוע על שתי ככרות, וכן בימים טובים.

6. טור אורח חיים סימן תקכ"ט "וי"א שצריך לעשות" עד "כתב הרמב"ם"

וי"א שצריך לעשות בו ג' סעודות וכן כתב הרמב"ם ז"ל וא"א הרא"ש לא נהג כן

7. ר"ן שבת מד. ד"ה וכתב ר"ת ז"ל

וכתב ר"ת ז"ל דנשים חייבות בג' סעודות וכן נמי לבצוע על שתי ככרות שאף הן היו בנס המן ואין צורך שבכל מעשה שבת איש ואשה שוין כדילפינן [ברכות דף כ כב] מזכור ושומר את שישנו בשמירה ישנו בזכירה ובכלל זה הוי כל חיובי שבת:

8. רמב"ם הלכות שבת כ"ט:י"ח

כשם שמקדשין בלילי שבת ומבדילין במוצאי שבת כך מקדשין בלילי ימים טובים ומבדילין במוצאייהו ובמוצאי יום ה' הכפורים שכולם שבתות ה' הן, ומבדילין במוצאי ימים טובים לחולו של מועד ובמוצאי שבת ליום טוב, אבל אין מבדילים במוצאי יום טוב לשבת.

9. ברכות מט: "טעה ולא הזכיר של ראש חדש" עד "והא אמר רב הונא"

אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רב נחמן אמר שמואל: טעה ולא הזכיר של ראש חדש בתפלה - מחזירין אותו, בברכת המזון - אין מחזירין אותו. אמר ליה רב אבין לרב עמרם: מאי שנא תפלה ומאי שנא ברכת המזון? - אמר ליה: אף לדידי קשיא לי, ושאלתיה לרב נחמן, ואמר לי: מיניה דמר שמואל לא שמיע לי, אלא נחזי אנן, תפלה דחובה היא - מחזירין אותה; ברכת מזונא, דאי בעי אכיל אי בעי לא אכיל - אין מחזירין אותה. - אלא מעתה, שבתות וימים טובים דלא סגי דלא אכיל, הכי נמי דאי טעי הדרי! - אמר ליה: אין, דאמר רבי שילא אמר רב: טעה - חוזר לראש.

10. סוכה כז. מתחלת המשנה עד "ועוד אמר ר' אליעזר" עד "מ"ט דר' אליעזר" עד "אי הכי אפילו"

מתני' רבי אליעזר אומר: ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה, אחת ביום ואחת בלילה. וחכמים אומרים: אין לדבר קצבה, חוץ מלילי יום טוב ראשון של חג בלבד. ועוד אמר רבי אליעזר: מי שלא אכל [לילי] יום טוב הראשון - ישלים לילי יום טוב האחרון של חג. וחכמים אומרים: אין לדבר תשלומין, ועל זה נאמר: "מעות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות". גמ' מאי טעמיה דרבי אליעזר? "תשבו" כעין תדורו. מה דירה - אחת ביום ואחת בלילה, אף סוכה - אחת ביום ואחת בלילה. ורבנן? כדירה. מה דירה - אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל, אף סוכה נמי - אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל.

11. רא"ש ברכות ז':כ"ג "משמע הכא דביו"ט" עד סוף הסימן

משמע הכא דביו"ט לא סגי דלא אכל פת דבר שצריך לברך אחריו בהמ"ז וקשה דבפ"ב דסוכה דף כז. קאמר גבי מתני' דקאמר אמר ר' אליעזר י"ד סעודות חייב לאכול בסוכה דטעמא דר"א תשבו כעין תדורו מה דירה אחת ביום ואחת בלילה אף סוכה כן ורבנן דאמרי אין לדבר קצבה סברי כדירה מה דירה אי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל אף סוכה אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל ועל כרחך היינו לא אכיל פת כלל דאי אכיל חייב לאכול בסוכה הלכך הא דקאמר הכא יו"ט דלא סגי דלא אכיל היינו דוקא בליל יו"ט הראשון של פסח וליל יו"ט ראשון של חג הסוכות והא דקאמר בפ"ב דביצה דף טו: ובפרק אלו דברים בפסחים דף סח: גבי יו"ט חלקהו חציו לאכילה ושתיה וחציו לביהמ"ד דברי ר' יהושע אפשר בבשרא ופרי דאין בהם בהמ"ז ומיהו קשה דמשמע יו"ט דומיא דר"ח ור"ח דוקא ביום דאלו בלילה אפי' בתפלה אין מחזירין אותו דאין מקדשין החדש בלילה הלכך נראה לרבינו יהודה דחייב אדם לאכול פת ביו"ט משום שמחה משום חלקהו חציו לאכילה ועיקר אכילה הוא לחם והא דאמרי' בסוכה מכאן ואילך רשות דאי בעי לא אכיל הכי קאמר רשות משום סוכה ולעולם חובה היא משום שמחת יו"ט וא"ת הא בהא תליא דכיון שהוא אוכל צריך שיאכל בסוכה וי"ל משכחת לה כגון שהוא מצטער מפני ירידת גשמים ואינו חייב לאכול בסוכה אבל חוץ לסוכה חייב לאכול משום שמחת יו"ט ודוקא מלילה ראשונה ואילך רשות אבל בלילה ראשונה בכל ענין חובה ואפי' יורדין גשמים חייב לאכול כזית בסוכה דילפינן מחג המצות:

12. רמב"ם הלכות שביתת יום טוב פרק ו' הלכות ט"ז, י"ז, פרק ז' הלכה א'

ט"ז: כשם שמצוה לכבד שבת ולענגה כך כל ימים טובים שנאמר (ישעיה נח יג) "לקדוש ה' מכבד" וכל ימים טובים נאמר בהן (ויקרא כג ז) "מקרא קדש". וכבר בארנו הכבוד והענוג בהלכות שבת. וכן ראוי לאדם שלא יסעד בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כערב שבת שדבר זה בכלל הכבוד. וכל המבזה את המועדות כאלו נטפל לעבודת כוכבים:

י"ז: שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כלם אסורים בהספד ותענית. וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר (דברים טז יד) "ושמחת בחגך" וגו'. אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד כראוי לו:

א: חלו של מועד אף על פי שלא נאמר בו (ויקרא כג כד) (ויקרא כג לט) "שבתון" הואיל ונקרא (ויקרא כג ז) "מקרא קדש" והרי הוא זמן חגיגה במקדש אסור בעשית מלאכה כדי שלא יהיה כשאר ימי החל שאין בהן קדשה כלל. והעושה בו מלאכה האסורה מכין אותו מכת מרדות מפני שאסורו מדברי סופרים. ולא כל מלאכת עבודה אסורה בו כיום טוב שסוף הענין בדברים שנאסרו בו כדי שלא יהיה כיום חל לכל דבר. לפיכך יש מלאכות אסורות בו ויש מלאכות מתרות בו:

13. רמב"ם הלכות חמץ ומצה ח'ו' מתחילת דבריו עד "ואחר כך כורך"

ואחר כך מברך על נטילת ידים ונוטל ידיו שנית שהרי הסיח דעתו בשעת קריאת ההגדה. ולוקח שני ריקיין וחולק אחד מהן ומניח פרוס לתוך שלם ומברך המוציא לחם מן הארץ. ומפני מה אינו מברך על שתי ככרות כשאר ימים טובים משום שנאמר (דברים טז ג) "לחם עני" מה דרכו של עני בפרוסה אף כאן בפרוסה. ואחר כך כורך מצה ומרור כאחת ומטבל בחרסת ומברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת מצות ומרורים ואוכלן. ואם אכל מצה בפני עצמה ומרור בפני עצמו מברך על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו:

14. תוס' ברכות לט: ד"ה הכל מודים

הכל מודים בפסח שמניח הפרוסה בתוך השלמה ובוצע מאי טעמא לחם עוני כתיב - משום דכתיב לחם עוני מניח הפרוסה תחת השלמה ונראה כבוצע על הפרוסה ומ"מ אין לבצוע כי אם על השלמה ועל הפרוסה יברך על אכילת מצה וכורכים ואוכלים משתייהן יחד כדי שיהא נראה כבוצע על הפרוסה וכן המנהג אבל אין לעשות המוציא וגם על אכילת מצה מן הפרוסה דהוי כעושה מצות חבילות חבילות ונראה לי דהא הוי ברכה של נהנין ואינם נקראים חבילות חבילות דהא אקידוש מברכים קידוש וברכת היין ורבינו מנחם מווינ"א היה רגיל לעשות הכל על הפרוסה ואין השלמה באה כי אם בשביל לחם משנה והר"י היה רגיל לברך תחלה ברכת המוציא על שתיהן קודם שיבצע ואחר כך מברך על אכילת מצה ובוצע משתייהן אחר כך ואין זה חבילות מאחר שהיה עושה על שתיהן ופעמים מפיק הר"י נפשיה מפלוגתא ולא היה רוצה לשנות המנהג והיה מברך על השלמה תחלה המוציא והיה בוצע קצת ולא היה מפרידה עד שיברך על הפרוסה על אכילת מצה ובוצע משתייהן יחד:

15. טור אורח חיים סימן תע"ה מתחילת דבריו עד "ויאכל בהסיבה"

ויטול ידיו ויקח הקערה שהמצות בתוכה כסדר שהניחו השלימה למעלה והפרוסה תחתיה ויברך על השלימה המוציא ויבצע ולא יאכל עד שיברך על הפרוסה על אכילת מצה ויאכל משנים ביחד כזית מכל א' ואם אינו יכול לאכול כשני זיתים ביחד יאכל של המוציא תחלה ואח"כ של אכילת מצה ומפני שיש מי שאומר שמברך על הפרוס' המוציא ועל השלימה על אכילת מצה לכך הרוצה לצאת ידי שניהם יאחז שתיהם בידו ויברך המוציא ועל אכילת מצה מיד זה אחר זה ואח"כ יבצע משתייהן ביחד